

8. MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA ARCHEOLOGII PODWODNEJ
(ICUA 77), Ottawa (Kanada), 5-8 stycznia 1977

Na początku stycznia 1977 r. staraniem Indian and Northern Affairs, Parks Canada, odbyła się w Ottawie (Kanada) 8. Międzynarodowa Konferencja Archeologii Podwodnej (ICUA 77 — International Conference on Underwater Archaeology), równoległe z 10. Doroczną Konferencją Towarzystwa Archeologii Historycznej (SHA — The Society of Historical Archaeology). Sesje naukowe obu konferencji miały miejsce w budynku reprezentacyjnego hotelu „Château Laurier”. Jedynym reprezentantem krajów demokracji ludowej na konferencji archeologii podwodnej, mimo wcześniejszego zgłoszenia kilku delegatów m.in. z Bułgarii i NRD, był niżej podpisany, który przedstawił referat pt. *Underwater Archaeology in the Lakes and Rivers of Poland*. Z uwagi na poruszoną w nim problematykę podwodnych badań wód śródlądowych wywołał on żywsze zainteresowanie zebranych również i z tego względu, iż zaprezentował dotychczasowe, faktycznie zupełnie dotąd nie znane osiągnięcia polskich badaczy w zakresie odkryć podwodnych w jeziorach i rzekach naszego kraju, a więc w obrębie tej kategorii zbiorników wodnych, którym więcej uwagi poświęca się, jak dotąd, głównie w NRD, RFN, Danii i ZSRR. W referacie zwrócono też uwagę na fakt ścisłej współpracy archeologów z różnymi krajowymi klubami podwodnymi oraz na konieczność uprzedniego szkolenia w zakresie przedmiotu i metod podwodnej penetracji oraz eksploracji, członków klubów biorących udział w tego typu poszukiwaniach i badaniach pod ścisłym kierownictwem specjalistów archeologów.

Obrazy ICUA 77 toczyły się równoległe w kilku sekcjach. W pierwszej, na temat metod technicznych podwodnej eksploracji, uczestników konferencji zapoznano przede wszystkim z najnowszymi typami aparatów do swobodnego nurkowania oraz z aparaturą echosondową, niezbędną w fazie wstępnych poszukiwań. Przy tej okazji na specjalnej wystawce zaprezentowano szereg modeli aparatów tzw. hydroakustycznych do poszukiwań w obrębie akwenów morskich, zwłaszcza na znacznej głębokości, zaopatrzonych w urządzenia do sporządzania foto- i graficznego zapisu obrazu dna morskiego.

W sekcji następnej, „Architektura okrętowa i modele statków”, przedstawiono rekonstrukcje różnych statków na podstawie odkrytych wraków oraz zapoznano z techniką modelarską tego typu.

Najwięcej referatów wygłoszono w sekcji „Sprawozdania z badań podwodnych”, przy czym z uwagi na ich liczebność, obrady toczyły się równoległe w dwu podsekcjach, co często zmuszało do uczestniczenia w jednych obradach kosztem innych prezentowanych tematów, nie mniej ważnych i interesujących.

Wśród odkryć najstarszych obiektów nadmorskich na szczególną uwagę zasługują przedstawione przez A. Rabana (*Multidisciplinary Research at the Herodian Harbour Caesarea Maritima*) wyniki badań zatopionego portu Caesarea Maritima, założonego na wybrzeżu Palestyny przez Heroda Wielkiego w początkach n. e.

Szczególną uwagę zwraca wykorzystanie w trakcie badań wielu najnowszych zdobyczy technicznych oraz udział przedstawicieli rozmaitych dyscyplin pomocniczych.

Anna M. McCann w referacie *Underwater Excavations at the Roman Port of Cosa, Italia*, zaprezentowała wyniki kolejnego sezonu badań rzymskiego portu w Cosa na wybrzeżu toskańskim, pochodzącego sprzed II w. n. e. i będącego jednym z najstarszych rozpoznanych portów na terenie ówczesnej Italii.

Kilka referatów poświęcono odkryciom hiszpańskich i angielskich wraków z XVI-XVII w., ujawnionych u wybrzeży Zatoki Meksykańskiej (Meksyk, Teksas), w rejonie Bermudów, a także podobnym odkryciom u wybrzeży Australii (np. wrak statku „Batavia” z 1629 r.).

Zdecydowana większość referatów tej sekcji poświęcona była odkryciom wraków z XIX i początków XX w., m.in. w rzece św. Wawrzyńca (np. statek zawierający ładunek porcelany chińskiej z lat około 1800 r., o wadze kilkunastu ton), wzdłuż szelfu kontynentalnego północnej Alaski (pozostałości małych portów, przystani itp.), w jeziorze Ontario, Nowej Szkocji, Falklandach, Australii, RFN (statek z Bremy, o którym mówiła Rosemarie Pohl-Weber) i wiele innych. Uderza fakt poważnego ostatnio zainteresowania wrakami z XIX w., które po wydobyciu zamieniane są na statki-muzea i cumowane w licznych portach, zwłaszcza Anglii i Australii. W związku z powyższymi badaniami wyświetlono kilka filmów, istotnych ze względu na nowe metody techniczne oraz nowe urządzenia, wykorzystywane do systematycznych badań podwodnych.

Dwie ostatnie sekcje poświęcone były metodom konserwacji i zabezpieczenia statków i odkrytych w nich zabytków oraz problematyce prawodawstwa i etyki podwodnych badań o charakterze archeologicznym.

Trzeba też wspomnieć o równoległe toczących się obradach SHA 77. Zaprezentowano tam liczne referaty, w tym również dotyczące problematyki europejskiej, które dla historyków kultury materialnej średniowiecza i czasów nowożytnych mogą mieć istotne znaczenie. Wymienimy tu poświęcone zwłaszcza produkcji ceramicznej: przedstawiony przez D. M. Griffiths (*Ceramic Industrial Manufacturing Techniques of the 18th Cent. in England*) oraz drugi, wygłoszony poza programem, a traktujący o zdobionej ceramice południowej Anglii i północnej Francji w XV-XVII w., bogato ilustrowane wielką liczbą znakomitych przezroczy. Ponadto warto zwrócić uwagę na dwa metodyczne referaty, poświęcone roli znalezisk szczątków roślinnych i pozostałości pożywienia dla rekonstrukcji kultury materialnej (J. S. Nicks — *Artifacts as Evidence for Material Culture: the Integration of Documentary and Archaeological Data*, oraz D. A. Birk — *Problems in Reconstructing Economic Glow through Artifact Analysis*).

Przeważającą jednak grupę referatów stanowiły sprawozdania z badań wykopaliskowych z zakresu tzw. archeologii historycznej — obiektów osadniczych XVII-XIX-wiecznych z terenu Kanady i USA; przedmiotem ich były osiedla pierwszych osadników, stare forty, umocnione obozy itd., rozpoznawane metodami archeologii polowej.

Uczestnikom obu konferencji umożliwiono również szczegółowe zapoznanie się z wielkim ośrodkiem naukowo-badawczym i konserwatorskim zabytków archeologicznych i historycznych, zorganizowanym w ramach Indian and Northern Affairs — Research Division, National Historic Parks and Sites Branch, Parks Canada w Otawie. Supernowocześnie wyposażony jeden z jego działów przeznaczono archeologii pradziejowej i historycznej (Archaeological Research Section) z 5 podsekcjami: archeologii terenowej (Field Archaeology), archeologii podwodnej (w jej ramach zaprezentowano uczestnikom wspomniany wyżej ładunek porcelany chińskiej), badań kultury materialnej (do początku XX w.) w zakresie wytworów ze szkła, metali i ceramiki, metod technicznych oraz odrębnej podsekcji, zajmującej się publikacją-

